

دانشگاه بین‌المللی امام خمینی

IMAM KHOMEINI
INTERNATIONAL UNIVERSITY

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)
دانشکده علوم و تحقیقات اسلامی
گروه فقه و حقوق
پایان‌نامه کارشناسی ارشد

عنوان :

بررسی فقهی - حقوقی مسأله

حجاب

استاد راهنما :

دکتر مهدی رشوند بوکانی

استاد مشاور :

دکتر اسدالله لطفی

دانشجو:

داود گروسی

شهریور ۱۳۹۱

تقدیم به

ساحت مقدس حضرت

بقیة اللہ الاعظم (روحی فداہ)

چکیده پژوهش

حجاب، عنوانی برای پوشش زنان مسلمان در برابر نامحرمان و در جامعه و یکی از ضروریات فقه و بلکه دین است. حکومت دینی و مسلمانان وظیفه دارند آن را به هنجاری از هنجارهای عمومی جامعه تبدیل کنند به گونه ای که رعایت نکردن حیا، عفاف و حجاب به عنوان ناهنجاری شناخته شود. در این راستا باید برنامه ریزی های لازم و سیاست گذاری های عمیق صورت پذیرد. ولی با این حال الزام و اجبار به حجاب و جرم انگاری رعایت نکردن حجاب، از دیدگاه نگارنده، در مبانی دینی مردود است و نمی توان تمامی زنان جامعه اعم از غیر مسلمان و مسلمان، تبعه و غیرتبعه را الزام و اجبار به حجاب نمود. بلکه باید برنامه ها به گونه ای پیش رود که حتی زنان غیرمسلمان تبعه ی سایر کشور ها نیز خود را ملزم به رعایت حجاب بدانند، یعنی باید حجاب تبدیل به هنجار شود و بی حجاب خود را هنجارشکن محسوب نماید.

در این پژوهش جرم انگاری عدم رعایت حجاب شرعی مورد بررسی قرار گرفته و الزام و اجبار به آن مردود اعلام شده است.

تقدیر و تشکر

از استاد راهنمای محترم جناب آقای دکتر مهدی رشوند بوکانی که با بردباری هر چه تمام‌تر تحمل پرسش‌های مکرر بنده را نموده و با رهنمون‌های بی‌دریغ، مرا مرهون دریای علم و دانش خویش فرموده‌اند؛ تقدیر و تشکر می‌نمایم.

از استاد مشاور محترم، جناب آقای دکتر اسدالله لطفی که همواره با لطف و محبت و همدلی در تدوین مطالب این پایان‌نامه مرا یاری نمودند، صمیمانه سپاسگزارم.

و از تمامی اساتید محترم و همه عزیزانی که در تهیه و تنظیم و تأیید موضوع تحقیق همکاری لازم را با این حقیر داشته‌اند کمال تشکر را دارم.

فهرست

صفحه	عنوان
۲	چکیده پژوهش.....
۶	مقدمه.....
۶	۱- تعریف مسأله.....
۹	۲- سؤال های اصلی تحقیق.....
۹	۳- فرضیه های اصلی تحقیق.....
۱۰	۴- سوابق پژوهشی موضوع.....
۱۳	۵- ضرورت پژوهش.....
۱۳	۶- بیان روش و مراحل انجام کار تحقیق.....
۱۳	۷- نتایج علمی قابل پیش بینی از تحقیق:.....
۱۳	۸- ساختار پژوهش.....

بخش اول: کلیات

۱۸	فصل اول: مفاهیم.....
۱۸	گفتار اول: مفهوم « بررسی فقهی - حقوقی ».....
۱۹	گفتار دوم: حجاب در لغت.....
۲۰	الف: حجاب در لغت.....
۲۰	ب: تفاوت حجاب و ستر.....
۲۱	ج: مفهوم واژه حجاب در قرآن.....
۲۴	گفتار سوم: حجاب در اصطلاح.....
۲۷	چکیده ی فصل اول.....
۲۹	فصل دوم: تاریخچه حجاب.....
۲۹	گفتار اول: تاریخچه ی پوشش.....
۳۰	الف: پوشش ایرانیان باستان (پارسیان).....
۳۱	ب: پوشش اعراب قبل از اسلام.....

- ج : زن عرب و پوشش او قبل از اسلام..... ۳۲
- د : نقاط اشتراک و افتراق در تاریخچه پوشش..... ۳۴
- ه : نقاط افتراق پوشش زنان ایرانی و زنان شبه جزیره ی عربستان قبل از اسلام..... ۳۴
- گفتار دوم : تاریخچه حجاب در اسلام..... ۳۶
- الف : حجاب در ایران و روم باستان..... ۳۶
- ب : حجاب و پوشش زن در قرآن..... ۳۷
- ج : تاریخ نزول آیات حجاب..... ۴۰
- د : شواهد روایی بر وجوب حجاب در عصر پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم..... ۴۱
- چکیده ی فصل دوم..... ۴۳
- فصل سوم : فلسفه حجاب و آثار آن..... ۴۵
- گفتار اول : تفاوت علت و حکمت و معنای فلسفه احکام..... ۴۶
- گفتار دوم : روش های عمده آگاهی از فلسفه احکام..... ۴۷
- الف : دلیل قرآنی..... ۴۷
- ۱- نص صریح قرآن..... ۴۷
- ۲- تناسب بین آیات..... ۴۸
- ۳- شأن نزول آیات..... ۵۰
- ب : دلیل روایی..... ۵۰
- ج : پژوهش های تجربی..... ۵۱
- گفتار سوم : فلسفه ی حجاب اسلامی..... ۵۲
- الف : تقویت پوشش باطنی حیا..... ۵۴
- ب : تقویت پوشش باطنی عفاف..... ۵۵
- ج : مناظ و علت در وجوب حجاب..... ۶۲
- د : فلسفه ی حجاب در آیه ی حجاب و پرده..... ۶۵
- گفتار چهارم : برخی آثار عمده ی حجاب..... ۶۸
- الف : حفظ بنیان خانواده..... ۶۸
- ب : ضابطه مند کردن روابط جنسی..... ۶۹

۷۰	ج : استواری اجتماع.....
۷۲	چکیده ی فصل سوم.....
۷۴	خلاصه و جمع بندی مطالب بخش اوّل.....

بخش دوم : بررسی احکام و مقررات حجاب

۷۷	فصل اول : ادله احکام ستر و پوشش.....
۷۹	گفتار اول : تأسیسی و امضایی بودن احکام حجاب.....
۸۳	گفتار دوم : ادله شرعی احکام حجاب.....
۸۳	الف : آیه ۳۰ و ۳۱ سوره نور.....
۸۴	۱- شأن نزول آیه ۳۰ و ۳۱ سوره نور.....
۸۵	۲- رابطه پوشش و نگاه در آیه.....
۸۶	۳- رابطه پوشش و حفظ فرج (عورت) در آیه.....
۸۸	۴- حدود حجاب زن.....
۸۸	۴/۱ : زینت آشکار و زینت پنهان.....
۹۱	۴/۲ : محارم زن در پوشش.....
۹۵	۵- استثناء وجه و کفین.....
۹۷	ب : آیه ۵۹ سوره احزاب.....
۹۷	۱- شأن نزول.....
۹۷	۲- شرح آیه ۵۹ سوره احزاب.....
۱۰۱	چکیده فصل اول.....
۱۰۲	فصل دوم : زنانی که الزامی به حجاب آنان نیست.....
۱۰۵	گفتار اول : کنیزان.....
۱۰۸	گفتار دوم : زنان اهل ذمه.....
۱۱۴	گفتار سوم : زنان کافر.....
۱۱۶	گفتار چهارم : زنان مسلمان روستایی و عشایر و بیابان نشین.....
۱۱۸	گفتار پنجم : زنان سالخورده.....
۱۲۰	گفتار ششم : زن های دیوانه و سبک عقل.....

۱۲۲	چکیده ی فصل دوّم.....
۱۲۴	فصل سوم : بررسی ادله الزام حکومتی حجاب
۱۲۵	گفتار اول : ادله ی امر به معروف و نهی از منکر.....
۱۲۵	نقد و بررسی دلیل اول.....
۱۳۲	گفتار دوم : اختیار ولی فقیه.....
۱۳۳	نقد و بررسی دلیل دوم.....
۱۳۶	گفتار سوم : سیره عقلا.....
۱۳۶	نقد و بررسی دلیل سوم.....
۱۳۹	چکیده ی فصل سوم.....
۱۴۱	فصل چهارم : بررسی جرم انگاری رعایت نکردن حجاب شرعی.....
۱۴۲	گفتار اول : تحریم و تجریم.....
۱۴۴	گفتار دوم : تعزیر.....
۱۴۴	گفتار سوم : نقد ماده ۶۳۸ ق.م.ا.....
۱۵۱	گفتار چهارم : مبانی و چرایی تشریح مقررات مربوط به حجاب.....
۱۵۴	چکیده فصل چهارم.....
۱۵۵	خلاصه و جمع بندی مطالب بخش دوّم.....
۱۵۹	منابع و مآخذ.....
۱۶۳	منابع نرم افزاری.....

مقدمه

۱- تعریف مسأله

نهال پاک شریعت اسلام به عنوان یکی از شریعت های آسمانی با بعثت نبی مکرم اسلام صلی الله علیه و آله و سلم در مکه برای نجات جهانیان از ظلم و فساد و تباهی و برای معرفی و تکمیل مکارم اخلاقی در بین افراد جامعه کاشته شد و این شجره ی طیبه با رشد اعجاب آوری شروع به ریشه دواندن و شاخه پراکندن نمود به گونه ای که هیچ شریعتی مانند شریعت حضرتش در جهان حامی و طرفدار و جان بر کف پیدا نکرد و هنوز از بعثت حضرتش مدت زیادی نمی گذشت که اسلام شبه جزیره را فراگرفت. مردم دسته دسته از اطراف و اکناف عالم برای اسلام آوردن خدمت حضرتش می رسیدند و چگونگی اسلام آوردن را می پرسیدند و با گفتن شهادتین، رنگ الهی را می پذیرفتند.

به راستی چه چیزی مردم جاهلیت را از نادانی ها و تباهی ها جدا می ساخت و به وادی نور و

هدایت وارد می کرد؟

به اعتراف تاریخ دانان و سیره نویسان، اخلاق رسول گرامی اسلام، یکی از بزرگترین عوامل گرایش مردم به اسلام بود. نرم خوئی پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم باعث شده بود، مردم حول محور رحمت و مهربانی او جمع شوند^۱ و آنان نیز با یکدیگر و با دیگران مهربان شوند و همدیگر را تحمل کنند. راستی پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم در ابتدای ابلاغ رسالت خود از کجا شروع کرد و پس از هجرت و تأسیس حکومت اسلامی به رهبری حضرتش کدام حکم و قانون را نشان دهنده اسلام معرفی فرمود؟

به طور حتم پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم در ابتدای راه به یک باره عمل به تمامی احکامی که هم اکنون به عنوان واجبات و محرمات می شناسیم را از مسلمانان نخواست؛ بلکه به تدریج و اندک اندک مردم را به راه بهشت و رضوان الهی رهنمون شد.

۱ - فیما رحمة من الله لنت لهم و لو كنت فظا غليظ القلب لانفضوا من حولك (آل عمران/۱۵۹)

در ابتدای آشنایی توده های مردم با اسلام، پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم پیمان های ساده و سهلی از مردم می گرفت و مردم نیز خود را ملزم به رعایت آن پیمان ها می دانستند. به طور مثال در سال دوازدهم بعثت، نخستین پیمان عقبه که اولین آشنایی مستقیم گروهی از مردم یثرب با پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم بود، با مضمونی انجام شد که همان مضمون در سال هشتم هجرت و دو سال قبل از رحلت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم در فتح مکه، به عنوان مواد پیمان زنان مکه قرار گرفت^۱ و اندک اندک احکام اسلام، یکی پس از دیگری در میان مردم معروف شد.

نماز - که به فرموده قرآن، جز بر خاشعان، حکمی بزرگ و سخت است^۲، - در ابتدای کار واجب نشد، بلکه در حدود سال دوازدهم هجرت و اندکی پیش از هجرت در جریان معراج پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم واجب شد^۳ و پس از هجرت در سال دوم، به نمازهای ظهر و عصر و عشاء، که قبل از آن دو رکعت بود، دو رکعت دیگر افزوده شد.

در جامعه ای که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم به پیامبری مبعوث شدند، برهنگی عجیبی حاکم بود، زنان با سرهای باز و گریبان های گشاده و با پیراهن هایی که اطراف آن، باز بود و دوخته نشده بود، در جامعه و در بین مردان، ظاهر می شدند، ولی هنوز احکام پوشش و حجاب شرعی، نازل نشده بود.^۴ و به طور کل این پیوندی که اکنون در ذهن ما مسلمانان بین پوشش و دین دیده می شود و بی حجابی را بزرگترین جرم و فحشاء حساب می کنیم، وجود نداشت. قبح برهنگی در میان آنان ریخته بود، زنان مسلمان با سرهای گشاده و مردان، با لباس های کوتاه و غالباً دوخته نشده، در نماز جماعت حاضر می شدند و حتی زنان اهل کتاب و کنیزان و برخی از زنان مسلمان، چه در زمان پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم و چه پس از ایشان، با سرهای برهنه، در کوچه و بازار ظاهر می شدند و این مسأله در

۱ - ان لا تشرك بالله شيئا ولا تسرق ولا تزني ولا تقتل اولادنا ولا نأتي بيهتان نفترية بين ايدينا و ارجلنا ولا نعصيه في معروف. «با رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم پیمان بستیم که به وظایف زیر عمل کنیم: به خدا شرک نوزیم، دزدی و زنا نکنیم، فرزندانمان را نکشیم، به یکدیگر تهمت نزنیم و کار زشت انجام ندهیم و در کارهای نیک از او نافرمانی نکنیم. (کتاب فروغ ابدیت، جعفر سبحانی، ص ۳۹۳)»

۲ - و انها لكبيرة الا على الخاشعين (بقره/۴۵)

۳ - سبحانی جعفر، فروغ ابدیت، ص ۳۷۲ و ۳۷۳

۴ - به گفته دانشمندان علوم قرآن و حدیث، احکام حجاب، پس از سال پنجم هجری و همچنین سال هشتم یا نهم هجرت و یک سال قبل از رحلت پیامبر عظیم الشأن اسلام صلی الله علیه و آله و سلم، تشریح شد. (این موضوع در بحث تاریخچه حجاب خواهد آمد)

بین مسلمانان کاملاً عادی بود و آنچه مورد سوال برخی از مسلمانان قرار می گرفت، حکم نگاه به چنین زنانی بود نه حکم پوشش آنان.

در حکومت های اسلامی از صدر اسلام که حاکمان معمولاً خود را امیر المومنین و حاکم اسلامی می دانستند نیز حکم الزام اهل کتاب و کنیزان و برخی از زنان مسلمان^۱ به حجاب شرعی مطرح نبود.

پس از پیروزی انقلاب، و برپایی حکومت جمهوری اسلامی به رهبری حضرت امام خمینی (ره) بر مبنای احکام شریعت مبین اسلام، تبیین قوانین بر پایه اسلام پررنگ تر شد. با این وجود برخی قصورها و تقصیرها صورت گرفت و برخی از قوانین، آن گونه که باید منطبق با احکام فقهی وضع نشد. لذا در این تحقیق بحث حجاب و مسائل جدید آن از دیدگاه فقهی حقوقی بررسی خواهد شد.

در این تحقیق در پی این هستیم که جرم انگاری بی حجابی را مورد بررسی قرار دهیم. در ابتدا باید دانست که یکی از ضروریات دین اسلام مسأله حجاب است و این مطلب مورد اتفاق همه فقهای مسلمان است و شاید علت عمده آن آیاتی است که در شأن ستر و پوشش و فرو انداختن چشم نازل شده است .

کلمه "حجاب" هم به معنی پوشش است و هم به معنی پرده و حایل و حاجب. ولی در این رساله به معنای ستر و پوشش زنان مسلمان مورد نظر است. این کلمه از آن جهت مفهوم پوشش می دهد که پرده وسیله پوشش است، خداوند تبارک و تعالی در قرآن کریم هفت بار کلمه حجاب را به کار برده است که به معنای حایل(اعراف، ۴۶) پرده و پوشش(احزاب، ۵۳) پوشش و پرده غروب خورشید(ص، ۳۲) حجاب غیب (شوری، ۵۱) می باشد. و البته این آیات غیر از آیات مربوط به حجاب(ستر و پوشش زنان) است . در گذشته در اصطلاح فقها غالباً واژه ستر به کار می رفته است که به نظر می رسد واژه ستر معنای مطلوب را بهتر ادا می کند.

فقها در دو مورد به این مسأله پرداخته اند یکی در باب «صلوة» و در قسمت ستر و پوشش نمازگزار و دیگر در باب «نکاح» و در قسمت خواستگاری و جواز نگاه به مخطوبه . با توجه به اهمیت

۱ - در فصل اول از بخش دوم خواهد آمد.

این مسأله و فراوانی پرسش های مربوط به آن (نظیر مبانی نظری حجاب، حدود آن، جایگاه آن در حقوق موضوعه و تأثیر مقتضیات زمان و مکان بر حجاب) جای آن دارد که در فقه باب جداگانه‌ای به این بحث تعلق گیرد به همین دلیل در این تحقیق بحث حجاب و مسایل جدید و چالش های فرا روی آن از دیدگاه فقهی بررسی خواهد شد.

۲- سؤال های اصلی تحقیق

- ۱- علت یا فلسفه ی حکم حجاب با توجه به ادله و مبانی دینی چیست؟
- ۲- حکم حجاب اهل کتاب و سایر غیر مسلمانان در جامعه اسلامی بر اساس مبانی فقهی چیست؟ آیا این حکم با فلسفه ی کلی حجاب هم خوانی دارد یا باید آن را استثناء تلقی کرد؟

۳- فرضیه های اصلی تحقیق

- ۱- براساس آیات و روایات ایجاد تقوای جمعی و دست یابی به طهارت قلب و تزکیه ی نفس و پیشگیری از بروز پاره ای از آسیب ها علیه برخی از افراد جامعه و حفظ حرمت و جایگاه معنوی افراد جامعه اسلامی و به طور کل رسیدن به تقوای جمعی و فردی، دلیل اصلی تشریح حکم حجاب است.
- ۲- در این مسأله که نظر به زنان اهل کتاب جایز است فقها و مجتهدین متفق می باشند و از طرف دیگر اگر در مسأله نظر، قائل به جواز شویم در مسأله پوشش هم باید قائل به جواز تکشف و نپوشاندن شویم لذا حجاب آنان را نمی توانیم الزامی بدانیم. و از طرف دیگر در این مسأله که در زمان پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم هیچگونه الزام و اجباری نسبت به پوشش اهل کتاب و سایر کفار وجود نداشته نیز اختلافی وجود ندارد. و حتی کنیزان مسلمان، با سرهای باز در محافل اجتماعی، نماز جماعت، کوچه و بازار، حضور پیدا می کردند و زنان اهل ذمه نیز در حکم کنیزان محسوب می شدند که نگاه به آنان مانند نگاه به کنیزان بدون حجاب جایز بود ولی گویی که این حکم اجمالا با فلسفه کلی حجاب همخوانی ندارد و از طرف دیگر حاکمان اسلامی نیز موظفاند موانع رشد فضایل انسانی را از بین ببرند و برای

سلامت روانی جامعه بسترسازی نمایندند و همچنین برای تحقق حجاب که مربوط به کیان جمعی جامعه ی مسلمانان است، سیاست گذاری، برنامه ریزی و فرهنگ سازی نمایندند.

۴- سوابق پژوهشی موضوع

مسأله حجاب از نخستین دوره های حیات اسلام مورد توجه اندیشمندان بوده و مقاله ها، رساله ها و کتاب های متعددی را به خود اختصاص داده است. فقهای متقدم و متأخر در کتاب «صلوة» در قسمت پوشش نمازگزار و در کتاب «نکاح» در قسمت خواستگاری و مفسرین در تفسیر آیات ۲۶ تا ۲۸ سوره اعراف و آیات ۲۷ تا ۳۱ و ۵۸ تا ۶۰ سوره نور و آیات ۳۱ تا ۳۳ و ۵۳ و ۵۹ و ۶۰ سوره احزاب به این بحث پرداخته اند و همچنین کتاب های مستقلی در مسأله حجاب و یا پوشش زنان نگاشته شده است که شاید بیش از دویست مورد باشد از جمله کتاب مسأله حجاب شهید مطهری، الحجاب مودودی، الحجاب ابوالفضل احمد بن طاهر، الشهاب فی مسئلة الحجاب آیه الله سید مصطفی شریعت موسوی، فلسفه حجاب حسین مهدی زاده، حدود پوشش و نگاه در اسلام آیه الله محمد مهدی شمس الدین، دلیل تحریر الوسیله فی الستر و النظر علی اکبر سیفی مازندرانی، تفصیل الشریعه فی شرح تحریر الوسیله (کتاب الصلاة) آیت الله محمد فاضل لنکرانی و...

و در مورد بررسی فقهی حقوقی مسأله حجاب، مقالاتی نوشته شده که در ذیل به ویژگی های هر یک از این مقالات می پردازیم و در آخر ضرورت این پژوهش را یادآور می شویم.

۱- بررسی فقهی حقوقی حجاب شرعی با رویکردی بر آرای امام خمینی (ره)، دکتر حسین نمازی

فر و صالح سعادت

در این مقاله تعریفی روشن و جامع از حجاب ارائه شده تا از ابهام و اجمال موجود در قوانین وضع شده ی مربوط به حجاب رفع ابهام گردد و در پایان مقاله نیز، پیشنهاداتی در جهت اصلاح وضعیت فعلی

حجاب در کشور ارائه شده است و از جمله، افزایش مجازات موجود در ماده ۶۳۸ ق.م.ا نسبت به افرادی که حجاب شرعی را رعایت نمی کنند پیشنهاد شده است چرا که مجازات فعلی را بازدارنده نمی دانند.^۱

۲- نقد و بررسی ادله فقهی الزام حکومتی حجاب، سید محمد علی ایازی

در این مقاله هفت دلیل از ادله فقهی الزام حکومت به حجاب مورد نقد و بررسی قرار گرفته و همه این ادله مردود اعلام شده است و در پایان نویسنده پیشنهاد می کند که حکومت اسلامی اگر می خواهد فرهنگ حجاب را در جامعه حاکم سازد و آن را به هنجاری عمومی تبدیل سازد باید از راه های فرهنگی و روش های غیر مستقیم همراه با برنامه ریزی و هماهنگی با کارشناسی و رعایت نکات روان شناسی بهره گیرد.^۲

۳- بررسی فقهی و حقوقی مسأله حجاب از دیدگاه مذاهب اسلامی، دکتر زهرا گواهی و زینب محمد

زاده

در این مقاله جرم انگاری حجاب تأیید شده است و به صورت مفصل به مراحل رسیدگی به این جرم پرداخته شده است.

۴- درآمدی بر مبانی کلی فقهی حجاب و مسئولیت دولت اسلامی، سید ضیاء مرتضوی

در این مقاله در مجموع سه دلیل از ادله برپا کردن حکم حجاب توسط حکومت مورد قبول واقع شده و حجاب را امری مرتبط با حوزه عمومی دانسته که امر و نهی حکومت به آن تعلق می گیرد و حکومت نسبت به این امر و نهی مسئولیت دارد.^۳

۵- نقدی بر ماده ۶۳۸ ق.م.ا در جرم انگاری بدحجابی، سید حسین هاشمی

۱ - نشریه متین ۴۹ نرم افزار نامه

۲ - سلسله مقالات فقهی و حقوقی که در جلد اول کتاب سه جلدی حجاب (مسئولیت ها و اختیارات دولت اسلامی) نشر دفتر تبلیغات اسلامی، جمع آوری شده است.

۳ - همان

در این مقاله بدحجابی در صورتی جرم دانسته شده که موجب جریحه دار شدن عفت عمومی شود و همچنین پیشنهاد شده است که زنان غیرمسلمان و زنان کافر و زنان یائسه از موضوع تبصره این ماده خارج شوند و بدحجابی در حق آنان جرم به حساب نیاید.^۱

اما با این همه پژوهش، چه ضرورتی به انجام پژوهش جدید در این زمینه بود؟ در بحث از ضرورت پژوهش، به این سؤال پاسخ می دهیم.

۵- ضرورت پژوهش

احکام اسلام مبتنی بر مصالح و مفاسدی است که احیاناً در ادله ی احکام هم بیان شده است، حجاب شرعی از جمله احکامی است که دلیل بسیاری از احکام آن در ادله شرعی بیان شده است، با این وجود نگاه سیستمی به این مسأله وجود نداشت و برخی از دلایل ذکر شده در ادله شرعی حجاب مد نظر گرفته نشده بود.

به همین دلیل در این پژوهش در پی آنیم که با توجه به حکمت ها و فلسفه های موجود در ادله ی شرعی، احکام حجاب را استخراج نماییم و با توجه به سیره پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم در الزام پذیری یا عدم الزام پذیری حجاب، نسبت به قانون حجاب بحث فقهی داشته باشیم.

۶- بیان روش و مراحل انجام کار تحقیق

روش تحقیق در این رساله به صورت کتابخانه ای (فیش برداری، دسته بندی و تحلیل مطالب) خواهد بود به این معنی که با مراجعه به منابع اصلی و فرعی در دسترس به تحلیل فقهی حقوقی بحث می پردازیم و پیروی از روش فقها و حقوق دانان و مفسرین مبنای کار ما خواهد بود.

۷- نتایج علمی قابل پیش بینی از تحقیق:

امید است قوانین و مقررات تطبیق بیشتری با فقه اهل البیت پیدا بکند زیرا مسأله حجاب ظرافت های بسیار زیادی دارد که ناشی از دقت بسیار بالای شارع مقدس است که اگر در تقنین قوانین مد نظر باشد در اجرای قانون مشکلات کمتری پیش خواهد آمد.

و همچنین نتایج این پژوهش برای دانشجویان و پژوهشگران نیز قابل استفاده خواهد بود.

۸- ساختار پژوهش

این پژوهش از دو بخش کلی تشکیل می شود. در بخش اول کلیات بحث حجاب مورد بررسی قرار می گیرد. به این شرح که در فصل اول این بخش، معنای حجاب در لغت و اصطلاح مورد تحقیق قرار

می‌گیرد تا موضوع بحث روشن شود و جایی برای مغالطه باقی نماند و همچنین پیشینه کاربرد این واژه یا مترادف‌های آن مورد بررسی قرار می‌گیرد.

در فصل دوم این بخش، به تاریخچه‌ی حجاب می‌پردازیم تا روشن شود علت سخت‌گیری‌ها یا سهل‌انگاری‌ها در زمینه حجاب چیست. در حقیقت این شبهه که حجاب پیش از آن که شرعی باشد جنبه ملی و قومی داشته و ایرانیان سخت‌گیر در زمینه پوشیده داشتن زنان، باعث شکل‌گیری بسیاری از احکام حجاب شده‌اند، مورد بررسی قرار می‌گیرد.

در فصل سوم مبانی حجاب مورد بررسی قرار می‌گیرد، در این فصل در پی استخراج مناط و علت احکام حجاب هستیم و البته ممکن است در این فصل از دیدگاه برخی از فقها به یک مناط کلی دست نیابیم و فقط به حکمت‌های حکم‌پی ببریم.^۱ اهمیت این فصل در این است که اگر مناط کلی حکم حجاب به دست آید، با حصول آن، حکم اثبات می‌شود و با عدم آن، حکم هم معدوم خواهد بود.

پس از مشخص نمودن دیدگاه خود در بخش اول که بخش کلیات بحث است، نوبت به بخش دوم که همان تطبیق کلیات بر جزئیات است، می‌رسد. در این بخش احکام فقهی حجاب، به صورت مستدل مورد بررسی قرار می‌گیرد و سپس قانون موجود در بحث حجاب مورد مذاقه قرار می‌گیرد و بررسی می‌شود که آیا مطابق با حکم فقهی حجاب می‌باشد یا خیر؟

به همین دلیل این بخش نیز دارای فصل‌های متعددی است.

در فصل اول به احکام فقهی حجاب به صورت مستدل می‌پردازیم. البته سعی می‌کنیم احکامی که در بررسی قانون هم به کار می‌آید مورد بررسی قرار گیرد.

در فصل دوم، حکم حجاب زنان اهل کتاب، و سایر کفار و کنیزان، بررسی می‌شود تا فضای اجرای حکم حجاب توسط مسلمانان گذشته و حتی فضای اجرای حکم حجاب در عصر ظهور اسلام هم روشن شود تا در قانون‌گذاری حجاب دقت بیشتری به عمل آید.

۱ - فرق مناط یا علت با حکمت حکم در همین فصل بیان شده است.